

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
E g y e s z s á m á r a 30 f i l l é r.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Illyés.

Csodálatos ember ez az Illyés lángoló buzgóságával, csodákat tevő hitével. Lenézett alak Baál 450 profétája közt. Azok kiáltása tulharsogja az ő csendes fohászadását, de a buzgó ima lehozza az égből a tüzet s az a nagy hit felragadja őt magát az égbe.

Am ő — az elragadtatott — azóta sokszor megjelent újra e világban. Ő élt ott István vértanuban, ki a ködörösök alatt, haldokolva is látta a megnyílt egeket s Isten fiát az Atya jobbán. Az ő lelke vetett lángot az első keresztyénekben, kik a kinzások közt, oroszánok ketrecében, fáklyák gyanánt meggyújtva is vallomást tettek a Krisztusról. Az ő szelleme vezette Wald Péter követőit át a havasok ormán, azzal énekelt Husz a máglyán, azzal voltak nagyok azok az összetört testű, megalázott, megbélyegzett predikátorok, a kik a nápolyi gályákon is dicsekedtek: „Azért a mi szívünk nem félne, ha az egész föld megrendülne!”

Az Illyés által leimádkozott tűz sugárzott szét a világra a reformációban és beragyogta s lángra gyújtotta azt.

A magyar református egyház is Illyés utóda. Oltárai — mint egyszerű faragatlan kö — szerényen állanak hatalmas egyházak fényes templomai közt. Komoly, egyszerű lekipásztorainak egyetlen éke az illyési szegényes palást, egyetlen ereje az égi tüzet lekönnyörgő imádság. . . . Illyés! téged égbe ragadott a hited! Hát a magyar református egyház százados munkáján, harcán, kitartásán és csodálatos magatartásán nem ott ragyog-e ennek a hitnek egész diadala?

Erő, hatalom, kincs, fegyver mind ellene fordulhatott, börtönbe zárhatták hitvallóit, elnémíthatták predikátorait, meggyötörhették hiveit, elcsábíthatták azokat, a kikből hiányzott Illyés tüze, lelke, sokakat elvihettek egyszerű templomaiból a fényes hatalmas oltárhoz. . . de századok harca nyomorusága után is áll a 12 kö oltára és ég, lángol rajta Isten tüze.

. . . Vagy tán csak égett?! Ma már talán csak a régi tüzet mutató hamu van ez oltáron s felette elsüvit a Jelenések panasza, siratva az evangéliumi népet: „Mondatol élőnek, holott megholt légy.” Jaj, hogy felkiálthat a kétség: „Meghaltak a hitvallók s már nem születnek utódaik!”

. . . A köny a szemembe szökik. Látom: micsoda erőt, életet mutat a reformátusság fiainak lángbuzgalmával, sziklászilárd hitével, egyházas áldozatkészségével, halált megvető lelkese-
désével, ez illyési örökséggel! És látom: minő ernyedt test ma, mikor a kivivott vallásszabadságban dicsőíti a szabad vallástalanságot, felvilágosodás gyanánt dicsőíti a sivár istentagadást, közöm-
bösen nézi a 12 köoltárnak lassu korhadását; hitéért, vallásáért, egyházáért, lelkéért és üdvössé-
géért egy gunymosolyt se hajlandó eltűrni!

Illyés, Illyés! hova ragadtattál el közülünk?

Vágyva, esengve nézek utánad. Kereslek, kiáltok utánad mint Elizeus egykor. Az ő fohását sohajtom: „Legyen a te lelkednek kettős mértéke mi rajtunk!”

Futó Zoltán szentesi ref. lelkész (a nagynevű szónok lugosi templomavatási beszédéből.)

Quid nunc?

Péterfalva, 1907. szept. 1.

A lelkészi nyug- és gyámintézeti törvény végrehajtásánál az általános megdöbbenés két okra vezethető vissza.

Az egyik a törvény helytelen magyarításából keletkezett; egyre jár, hogy a helytelen magyarítás szándékos vagy tévedésen alapuló volt-e? Ez a nehézség, úgy gondolom, ma már teljesen mellőzve van. Ugy a végrehajtási utasítások, mint a sajtó teljesen tisztázták a felmerülő összes kérdéseket.

A másik nyugtalanító körülmény azon nagy teherre vezethető vissza, a melyet az új törvény a lelkészekre ró. E tekintetben valóban mélyreható nyugtalanság van mindenütt, a melyet csak fokoztak egyes egyházmegyékben a tényleges összeírás alkalmával az egyes lelkészekre kiszámított összegek.

A helyzet súlyát nem lehet eltagadni s így kötelességünk azzal számolva, előkészíteni a kibontakozás útját.

Elsősorban a magam részéről is készségesen engedem meg, miszerint a törvény véleményem szerint is tulságosan kétes alapokra helyezkedett. Szerintem is helyesebb lett volna fix összegben állapítani meg a maximumot, megelégedni a nyugdíj maximumával, a lelkészi fizetés minimumával melyet a törvény ma 1600 koronában szab meg. Nem tartom ugyanis indokoltnak azt az eltérést, mely a nyugdíjazott lelkész és az özvegy papné ellátásában mutatkozik s igaztalannak tartom, hogy a legtöbb esetben — hiszen 4000 koronánál magasabb javadalom alig van sok, sőt 1600 koronán túl sem emelkedik a lelkészek 60 százaléka, más oldalról pedig az önkéntesen nyugdíjat élvezők száma is bizonynyal csekély lesz — a lelkész családjának oly szűk mértékű biztosításáért, oly nagy áldozatot hozzanak a lelkészi családok. Azon esetben pedig, ha a lelkész fegyelmi uton jön nyugdíjba, még szembeszökőbben helytelen a tulnyomó nagy szám ily erős megterhelése.

Szerintem tehát elegendő lett volna a maximális határt 1600 koronában állapítani meg s így tényleg egyenlővé tenni minden lelkészünkre. Az az ellenvetés is jogosult szerintem, hogy az idős lelkész rendszeren még inkább megfelel a lelkészi feladatoknak, még inkább képes a tisztelet és ragaszkodás varázsgyűrűjével venni magát körül, mint bármely más pályán kortársa s így igen kevés lesz a nyugdíjazás esete s az is sok esetben lesz káplántartás útján megoldható.

Mindezek folytán tehát azt vélem, hogy a törvény túl széles alapokon nyugszik, hogy helyesebb lett volna a Baksay-féle indítvány elfogadása, mely mellett sokkal kisebb pénzügyi alap és így kevesebb teher kivetés igényeltetett volna.

Ezeket mind elismerve és vallva azonban a mai napon nem tartok vigasztalást abban az indítványban, hogy a zsinat hívassék össze azonnal és addig a törvény végrehajtása függesztessék fel. Ezt lehetetlennek tartom is, az egyetemes egyház erős compromittálása nélkül, célravezetőnek sem, mert a zsinat tagjai ugyanazok lévén, oly gyökeres véleményváltoztatást nem lehet ily hamar feltételezni.

De lege lata egészen más a jogos felfogás, mint a de lege ferenda volt.

Abba sem lehet most már belemenni, hogy a pénzügyi alapok vétessenek revízió alá. Nem is gondolnám, hogy a kedvezmények leszállítása nélkül a teher leszállítható legyen, hiszen ez csak együttesen járhat. A kedvezmények leszállítása pedig az általam is helyesebb irányban sérti azon lelkészek érdekét, a kik nagy javadalom után fizetik a hozzájárulást az egyenlősítendő kedvezményért, a kedvezmények megtartása mellett a terhek leszállítása pedig kockázatná a pénzügyi alapokat. Mind a két dolog létesítése tehát nemcsak jogilag követelné a törvényhozás újra összehívását, hanem egyúttal komoly mérlegelését a várható előnyök és hátrányoknak.

Igy hát a zsinat összehívása és addig a törvény végrehajtásának felfüggesztése nem volna helyes megoldás, e mellett valószínűleg nem vezetne eredményre sem.

Meg kell tehát barátkoznunk azzal, hogy a törvényt úgy, ahogy van, végre kell hajtánunk.

Én a magam részéről őszintén azt hiszem, hogy a nyugdíjért befizetendő további 23 százaléka a lelkészi fizetésnek esetleg talán mérsékelhető lesz a jövő tapasztalat útján, mert aránylag sokkal kevesebb lelkész fog nyugdíjba menni, mint a világi pályákon az eset; de azért nem találok tulmagasnak a lelkész részéről sem az egy évi javadalom $\frac{1}{3}$ -át arra, hogy családját és magát biztosítsa, sem az évi hozzájárulást. Nem csak a világi pályák alkalmazottainak példája utal arra, hogy ez nem tulmagas hozzájárulás, hanem a volt egyházmegyei gyámintézetek példája is, melyeket pedig mindenki áldásos intézményeknek tartott. Nem is hiszem, hogy ezen komolyan kételkedni lehessen s miután aki a célt akarja, az eszközöket (ha ezek helyesen vannak megválasztva) akarnia kell, nem láthatok jogos kifogást arra, hogy ezen összegek ne fizettessenek be az illető lelkészek által.

A dr. Ferenczy Gyula ur cikke sem ingat

meg ezen felfogásomban. Utoljára is lelkészeinknek épen legszegényebb része a kongrua folytán sokkal jobb helyzetben van most, mint volt a közeli múltban, a régi egyházmegyei gyámintézetekbe pedig évi javadalmul legtöbb helyütt ennél többet is fizetett be, (sok helyütt felét), évi hozzájárulása is volt s a várható haszon tisztán családját illette, míg most az ő személyére is kiterjedt. Ha ezen beneficium költségeit tuinyomó részben két forrásokból tudná fedezni az egyetemes egyház, (államsegély domesztika) az egyházak járuléka), nem volna méltányos, hogy a harmadrész és az évi hozzájárulás ne a lelkész által fizetessék.

Azonban egészen világos szerintem, hogy a visszamenőleg szedett 4 százalékos kamatok legalább is méltánytalan terhét képezik a tényleges lelkészeknek. Ez az összeg túl magas is. Ugy gondolom, hogy a lelkészekre nehezedő tehernek körülbelül felét képezi. A mi egyházmegyénkben például az összes teher 15.000 korona s ebből 7000-nél többet tesz ki a kamat teher. Kevés lelkészünk van az országban olyan, ki a 65 éven túlhaladt s ezek közt bizony talán egy sem fog akadni, aki a jótéteményt hajlandó lesz igénybe venni. Kevés lelkész van természetesen olyan is, aki most lépven a lelkészi pályára, semmi vagy igen kevés késedelmi kamatot fog fizetni csak. A lelkészek zöme azon kategóriába fog esni, akik 10—30 év körül fizetnek késedelmi kamatot, mely pedig már 25 évnél a befizetés alterum tantumát teszi.

Azonkívül, hogy ezen lelkészekre nézve is imperativ a hozzájárulási kötelesség, az a méltányossági ok is szól mellettök, hogy ök a kockázat felét vagy még nagyobb részét már magokra hagyottan elviselték s nemcsak hogy ezzel aránylag nem csökkent, de ezzel aránylag direkt mérvben emelkedett hozzájárulási kötelezettségök. Ez nehezen egyezik meg az osztó igazsággal.

Legnagyobb mértékben helyesnek és igazságosnak tartom hát azt a javaslatot, hogy ezen 4 százalékos késedelmi kamatot teljes egészében az egyetemes egyház viselje, már amennyiben viselheti.*

Nem tartom lehetségesnek azt a felmerülő eszmét, hogy az állami segélyből, mely az adóteher könnyítésére adatott, fizetessék ezen összeg. Ez lehetetlen. Én a magam részéről félek ugyan attól is, hogy ezen segély oly feltételek-

* Nagyon helyes. Csak hogy legalább ennyiben megegyezhünk. Ettől már az egész belépési járulék fizetése se lehet messze. De legyen akárhogy, a nagynevű cikkirő így is köszönetet érdemel a lelkészi kartól, melynek érdekeiért most nyíltan sorompóba lépett.
Szerk.

hez fog — természetesen a bona fidessel meg nem egyeztethető módon — köttetni, melyet nehéz lesz elfogadnunk; de ha az, amint remélem is, nem következik be, akkor is világos az, hogy azon segély külön, meghatározott célra adatván, az semmi más célra fel nem használható. Hasonlóul a domestica e célra a törvény értelmében igénybe nem vehető s így az egyetemes egyház segélye lehetetlen. Maradnak hátra az egyházkerületek és az egyházmegyék.

Véleményem szerint van is lehetőség arra, hogy e célra az egyházkerület rendelkezésére álló pénzek igénybevétesse s a hiányokat — ha maradnának fent — pótolnák az egyházmegyék. Ez esetben például 25 éves lelkészek fele tehertől szabadulnának meg és maradna teherül minden lelkészre a belépési járulék és az évi teher, amelynek igazolt voltát fentebb már kiemeltem.

Ily módon kellene nézetem szerint a nehéz helyzetet megoldani és ezen, önmagában jótékony és áldásos törvényt életbe léptetni a lelkének tulságos megterheltetése nélkül.

Szándékosan mondtam, hogy kellene is, mert a törvény feltétlenül életbeléptetendő, fenntartva az utólagos javítás lehetőségét; szegény lelkészeink terheinek könnyebbitésére pedig — annyival inkább, ha az méltányos is, — kötelességünk megtenni minden lehetőt.

György Endre.

A bolognai üvegesepp.

A bolognai üvegesepp egy körtealaku hajszaal vékony bajuszba végződő megfagyott tömeg, mely a tulfeszült halmazállapot feltüntetésére szolgál. Azért elég csak hajszaalnyi végét megsérteni, az egész test rögtön porrá omlik.

Ilyen érzékeny halmazállapota van a mi lelkészi karunknak is anyagilag. Oly rossz állapotban vannak, hogy rosszabban lenni már alig lehet. A városi u. n. első osztályu lelkészségek 1200—1500 frt átlagos jövedelemmel is mélyen alatta vannak minden hasonló vezető állásnak. A II. és III. osztály a 800 és 1200 frt részleges fizetés közt ingadozva, egyenesen a gazdálkodásra van építve és jövedelme sokszor alantabb áll a negyedosztályu kongruás papságnál. Hogy pedig ez az 1600 korona nem elég, azt mindnyájan tudjuk. Igaz, hogy ezek az állomások a kongrua előtt még gyengébbek voltak, de tévedés azt hinni, hogy ma kongruával már feltétlenül jóvá váltak s még nagyobb-nagyobb tévedés azt hinni, hogy ezt a tényleges javulást a fejlődő szükség és élet el ne nyelte volna.

Elnyelte kétszeresen. Azért is mert a lelkész azóta többet költ. Ruhára is, gyermektanítássalra és magára is. És ezt csak helyeselni lehet. De azért is mert az élet azóta többbe, lényegesen többbe kerül. Többbe mint a kongrua. És ez ellen a körülmény ellen nem lehet semmit se tenni.

Igy áll a helyzet a lelkészek anyagi viszonyait illetőleg. Hát a köz, az egyetemes egyházé? Az lényegesen javult. Tanítóinak, fizetését kiegyenlítettette az állam. A felemelt államsegély, a három milliós államsegély is mind rendelkezésére állanak. Mert teljesen téves az a nézet, hogy a három milliós államsegély e célra, a nyugdíjintézet javára nem fordítható. Hiszen erre is van adva és a kormány engedélye, hogy t. i. addig, a míg az adóügyi kérvények elintézhethők, tehát mondjuk 1909-ig az egész összeg ide fordítható — nagyon könnyen kieszközölhető.

Más uton is meglehet boldogulni, de olyan uton és módon, mely szerint a fizetésemeléssel megbízott s ahoz teljes joggal bíró lelkészek helyzetét figyelmen kívül hagyjuk, nem szabad. Ezért kell a nyugdíjintézet ügyénél segítségökre lenni. A 4 százalékos kamat más forrásból fedezésével, a hogy a felsőszabolcsiak akarják és a mit György Endre is helyesel, a mely segélynél kevesebbet adni már nem is szabad, vagy a teljes belépési járulékok megváltásával is, a mit én nemcsak megadhatónak és lehetőnek tartok, de felettébb okos dolognak és szükségesnek is.

A lelkészi kar helyzete türethetetlen. Állapota megjavulásával megbízottuk, de azt mind hiába várja. E miatt elégedetlen kormányzóival, s ha ezek az ő nyomorúságától ridegen elzárkóznak, maga veszi kezébe ügyét és nagyon félő, hogy akkor nagy változások lesznek. Az egyetemes lelkészgyűlést illető közlemények jelzik az új irányt és a naponként megjelenő cikkek forradalmi hangulatról tesznek bizonyosságot. A kiknek szemeik vannak a látásra, lássák meg e jeleket s ha tehetnek, tegyenek róla.

Dr. Ferenczy Gyula.

Válasz a III. t.-c. a) pontjára és néhány módosításokra észrevételek.

Utánam, az egyházi törvény III. t.-c. a) pontjához megszívlelendőképen hozzászóltott nt. Keresztessy Károly ref. lelkész ur s többek közt az én esetleges tervedemet hozva helyre.

De ő engem félre értett.

Három pont alatt soroltam fel azokat a véleményeket, melyeket a jelzett törvény értelmezésére nézve

hallottam. És azok után azt kérdeztem, melyik tehát az igazi?

Szigorubb állásfoglalásomat nem lehetett szerény cikkeskémbe kimagyarázni egyik pontra vonatkozólag sem, mert én ezen pontokra vonatkozólag nyíltan nem fejeztem ki saját megmásíthatatlan álláspontomat, sőt végül abbéli sajnálatomat fejeztem ki, hogy kár volt el nem fogadni a zsinatnak Dr. Bartók püspök ur javaslatát, mert ez vált volna be elfogadás esetén legjobban és ezzel minden egyházközösségben könnyítés lett volna téve nemcsak a jobb módu, hanem a szegényebb sorsu egyháztagokon is. Kifejeztem azt is, hogy ha már Dr. Bartók püspök ur indítványa, javaslata elesett, akkor egy párra az egyszeres személyi adó válik be, s mozdítja elő azt a célt, mit az új egyházi adótörvény kontemplál.

A mi pedig azt illeti, a mit a 3-ik pontban mint véleményt felhoztam, most is azt állítom, hogy ez a feltételes állításom a hozott egyházi adó törvény szellemével megegyezik, dacára annak, hogy a törvényben ki van mondva, hogy a „személyi adó családonként vetették ki.”

Mert ha tehát feltételesen mondom — az egyházi adótörvény az állami adótörvény alakjára van átídomitva, akkor a családfő fizeti a reá eső pl. 3 koronát személyi adóba, a vele egy fedél alatt lakó házas fiu ki állami adót nem fizet, fizet 2 koronát, nem terjesztvén ki a személyi adót a családfő nevére, annak vele egy fedél alatt lakó menyjére, habár ki kellene terjesztenem ha a törvény egy mintájú az állami adótörvényvel, minden férj feleségére is. Megjegyzem még azt, hogy ezen kívül én a törvény intentiója szerint csak a 20 éven felül lévöket, kik külön'aknak s külön' vágyonnal bírnak hiszem e törvény intentiója szerint személyi adóval megterhelendőknek; távol állott tőlem annak még gondolata is, hogy a 16 éven felüliek is megterhelhetessenek személyi adóval; tehát elesik a nt. ur azon vádjá, hogy én a 16 éven felülieket is az egyházi adóval terhelném meg.

A mi pedig azon állítását illeti, hogy az I. t.-c. 18. §-a ellent mond az én állításomnak, nem fogadhatom el ellenérvül. Mert az államnak is fizetik az állam polgárok a fejadót 16 éven felül kiterjesztőleg minden nemüekre és mégis csak a családfőnek van szavazati joga, nevének és kiskoru gyermekeinek nincs. És ezzel meg van döntve minden e tárgyban felhozott érve.

Most már ezek után az is kérdés, hát az özvegy mit fizet személyi, egyházi adóba? Némelyek azt állítják felét annak a mit fizetett férje. Ha személyi adó családonként fizetendő, akkor nem fizethet az özvegy felényi személyi adót, csak annyit mintha élne férje. Mert ha felénnyit fizet, honnan lesz fedezve az újabb egyházi adó kivetés alkalmával az az összeg, melylyel kevesebbet tettek az özvegyre.

Hát az az árva ki élete 20-ik évét betöltötte s egy vagy két kiskoru testvérjeivel együtt lakik mit fizet? Fizethet-e annyit, mint egy olyan család, melyben él az apa, él az anya s és talán oly gyermekekkel bírnak, kik munkaképesek, ha bár vagyonuk egyenlő? Honnan fedezendő a hiány ha meghal a férj és feleség és kis koru gyermekek maradnak el, kikre egyházi adót vetni törvény szerint nem lehet? Honnan lesz fedezve a hiány, ha valaki eladja birtokát egy nem reformátusnak és elköltözik a faluból. Honnan lesz fedezve a hiány ha valaki reformátusnak adja el vagyonát s elköltözik, a vagyon utáni adó nem vész el, mert azt fizeti a vevő, de nem fizeti az elköltöző, személyi adó-

ját is. Ilyen esetek előadhatják magokat. Nincs semmi tökéletes e földön, de ez a törvény oly sok előjöheto eseteket nem tekintett, melyek figyelmen kívüli hagyása miatt zavar állhat be az egyházi adó kivetések alkalmával és miatt. Az új házásokra vethetjük-e ki? Hát ha az nem lesz vagy kevés lesz? vagy ott az egyház fizeti pótdadó kivetéssel?

Hát ha még dob alá kerül valakinek a vagyona, az valamely pénzintézet vagy más falubelinek jut, ki fizeti a tönkre ment egyházi adóját? illetve ki fizeti helyette?

Hogy nagy bizonytalanságban vagyunk annyi egyházi adó kivetés módjára nézve, azt nemcsak az előadottak bizonyítják, hanem van még szintén egy igen lényeges kérdés is, tudnillik, hogy kik lesznek tehát azok a semmi állami adót nem fizetők, kiknek személyi adójuk 2 korona lesz. De hogy azt megtanulhassuk, vizsgálunk kell előbb a törvény tartalmát és meg kell tudnunk mit kell érteni állami, mit kell érteni állami egyenes adó alatt; mert a törvénykönyvben ez mondatik:

1-ször. A semmi állami adót nem fizetők személyi adója 2 korona stb.

b) Vagyon adó, mely az állami egyenes adó után rovatik ki stb.

Az állami adó tulajdonképp az, mit az állampolgár állami adóba fizet.

Állami egyenes adó pedig az, a mit az állampolgár föld, fej és kereseti adóba fizet.

De ha ezek így állanak, akkor semmi állami adója nem lehet senkinek, sőt még az esetben sem, ha az állami adó alatt az egyenes adó értendő; mert ha nem fizet is az állampolgár földadót, de fizeti a fejadót és már akkor van állami adója, ha pedig állami adója van, ekkor már egyházi személyadója nem 2 korona, hanem három korona lesz, tehát az adókivetésre meghatározott 1-ső pontban megjelölt szabály elesik; csakis az esetben állhat az meg, ha az állami adó alatt a hivatolt 1-ső pontban csakis a földadó értendő. Azonban akkor az egyháztagok szegényebb sorsu egyházakban az adott kulcs szerint egy vagy legfeljebb két osztályba lesznek sorozva és akkor a jobb módúakon óriási könnyítés lesz téve a szegényebekben semmi.

Sejtem én hogy az állami adó alatt a hivatolt helyen is, vagyis az első pontban állami egyenes adó értendő, de az sem jó kifejezés, a pusztán állami egyenes adó kifejezés sem az, ha e pont tartalmáról gondolkozunk.

E törvény alkotója tudna csak minket e labirintusból kiszabadítani senki más. De hol késik az éjjeli homályban a teljesen illetékes magyarázó?

Vállaji Sipos János
ref. lelkész.

Az egyházi adórendezés kérdéséhez.

III.

Az egyházi közmunkáról szólva a megváltás körüli eshetőségekre vonatkozólag mondtam el egyet és mást; ez alkalommal a közmunkáról, mint olyanról akarok beszélni, mely sok helyen a messze jövőre kiható cél szolgálatában állott és áll.

A közmunka ugyanis több helyen azért létesült, hogy az egyháznak a rendes szükségleten felül is le-

gyen valamelyes kis jövedelme, melyet aztán éveken át félretéve, tőkésítve, mondjuk építkezési vagy egyházfenntartási alap címén kezeltek. S ha nagyobb szükség állott elő, volt mihez nyulni s ha a szükségletet egészben talán nem fedezte is, nagyon kevés vagy lehet épen semmi kivetésre vagy kölcsönvételre nem volt szükség. Szóval abból az elvből indultak ki, hogy a teher több évre felosztva kevésbé súlyos s ha valamely előrelátható szükség fedezéséről előre gondoskodunk, az alapot előre összegyűjtjük, sokkal könnyebben létesíthető bármi, mintha utólag több évre felosztott nagy kamatu kölcsönökkel dolgozunk.

Ily alpnak fenti formában való teremtését, a jövőre kiható célt szolgáló tőkegyűjtését az új egyházi törvények szinte lehetetlenné teszik azokban az egyházakban, melyek egyetemes adóalapi segélyre számítanak. (Ezután bizonyos célt szolgáló alapot létesíteni a rendes költségvetés keretén belül nem lehet.) Ezután még az évi esetleges pénzmaradványt is kénytelenek lesznek az egyházak a következő év rendes szükségleteinek a fedezésére fordítani s arról a rendes bevételek s kiadások keretében elszámolni, hivatalosan igazolván, hogy — rendes körülmények között — egy-egy adófizetőnek termény s szolgálmánybeli egyházi adótartozása a személyi adón kívül 10%-nál nem magasabb.

Ugy tetszik nekem, mintha a bibliai elv: „ne legyetek szorgalmatosok a holnapi napról, mert a holnapi nap gondot visel az ő dolgairól“ érvényesülne — bár lehet akaratlanul — a törvény fenti rendelkezésében, ami mindenesetre a Mindenható iránt való rendületlen bizodalomnak lényeges megnyilatkozása; de nem szabad felednünk, hogy a szentírás e mellett a jövőért való munkálkodást is lelkünkre köti, mert bizony eljő az éjszaka, melyen senkisémm munkálkodhatik; kötelességünké teszi azt is, hogy gyűjtsünk a jövőre; s maga édes Idvezítőnk mondá: „szedjétek fel a maradék darabokat is“.

A törvény rendelkezése következtében tehát azaz eset áll elő, hogy a segélyezett egyházak, ha az adóalapi segélyt elveszíteni nem akarják, anyagi berendezkedésüknel, jövedelmük kezelésénél a holnapnál tovább nem tekinthetnek; s ha hirtelen, váratlanul építkezési vagy más természetű nagyobb szükséglet áll elő, kénytelenek lesznek nagy kamatu kölcsönökhöz folyamodni; s épen a kölcsön redukálására való tekintetből, mondjuk egy-egy építkezést a legvégsőkig fognak halogatni, vagy ha idejében létesítik is, a létesített épület minősége tekintetében vall majd kárt az egyházköztség.

Az ugynevezett egyházfenntartási alapok létesítése pedig, mely sok helyen ez ideig nagyon szépen haladt s melynek egyik jövedelmi forrásául épen a rendes bevételek egy bizonyos percentje szolgált vagy épen az egyház tulajdonát képező földeknek házi kezelés mellett, tehát közmunka útján létesített jövedelem-többlete, most már nagyon is szűk határok között mozoghat, talán egyetlen forrása az önkéntes adakozás lesz ezután, a mi mindenesetre nagyon is bizonytalan forrás.

Vajjon fenti körülményre való tekintetből nem lehetne-e a törvény rendelkezését oda módosítani, hogy ha egy egyházköztségben a többség, még pedig nem az egyszerű numerikus többség, hanem pl. az adófizetők $\frac{2}{3}$ -a hajlandó épen a jövőre való tekintetből a rendes 10%-on felül a fenti célt szolgáló közmunkát magára vállalni: ezt, az adóalapi segély elveszthetésének aggodalma nélkül megteheti.

Ebbe annyival is inkább belemehet a törvényhozó testület, mert a midőn a III. t. c. 16. §-ában ezt mondja: „ha valamely egyházközségben nagyobb mérvű javítás vagy építkezés szüksége mutatkozik s az egyházközség önkéntes adakozás vagy közmunkavállalás igénybevételével sem segíthet magán... rendkívüli adót is vehet ki”. Már közel jár a fenti elv kimondásához, bár még nem a jövőt tartja szem előtt, hanem a már bekövetkezett szükség mikénti fedezésére ad utasítást.

Elvégre, ha a törvény megengedi azt, hogy a midőn már a szükség előállott 20—30—40%-os kivétéssel is dolgozhat az egyházközség, az elfogadott alapelvet egyáltalán nem sérti, ha a fenti módosítást magévá teszi.

Bokross Elek,
ref. lelkész.

Ünneplési beszéd.

Dr. Kiss Áron nyugalombalépése alkalmából.

(A reform. tanítók orsz. egyes. nagy választmányi gyűlésén 1907. aug. 25-én elmondta Sinka Lajos tisz. elnök.)

Elnökünk felhívásának eleget akarván tenni, de az én lelkem is ösztönöz arra engem, hogy akit most szeretettel ünneplünk, nem kényszerből, de szívünknek legbensőbb és legigazabb indításából: annak ünnepe — e szerény körben is, — méltó legyen ahhoz a férfiúhoz és az általa — egy életen át — végzett nemes munkához.

Bizonyára nem tudom én azt olyanná tenni, amilyen méltóság és való történelmi hűség megillet egy ilyen életet, mert hiszen nem történelmi életrajzot adok elő, hanem csak futó pillantást vetek az ünnepeletemre azért, hogy a megemlékezés kapcsán egész következetesen megtehessem, az ünneplés külső jeléül is szolgáló indítványomat.

Bármennyire kicsiny legyek is azonban egy kortörténelmi visszaemlékezés hű és igaz megrajzolásához: lehetetlen össze nem fűzni ünnepeletem életét s az arról való emlékezést a legközelebbi letűnt korszak kulturális küzdelmeivel, elért sikereivel, — hiszen Ő ott önerejére támaszkodva foglalta el a tért lépésről lépésre és lett hatalmas vezére annak a tábornak, melynek erőfeszítéseit, nemes törekvéseit talán soha sem fogja érdemelt módon ismerni és felmagasztalni a későbbi nemzedék.

Igen is, tisztelt Közgyűlés! Egy korszak van mögöttünk, mely kulturális életünk fejlődési útján, mint történelmi nagy körkép, önkéntelenül is megállásra készíti a szemlélőt nem csak azért, mert ez a korszak az átalakulás vajudó nagy munkájában, minden tekintetben figyelemre méltó és sokszor csodálatos jelenségeivel meglep s komoly gondolkozásra indít: hanem különösen azért is, mivel hatalmas, előretörő szellemének hatása alatt — ugyszólván — a földből teremtette meg a maga embereit, kik vezetve, vagy egyszerű, de öntudatos munkával küzdve, igaz lelkesedéssel, a jónak, nemesnek győzelmében vetett erős hittel, ezerféle akadályokon gázoltak keresztül, és a célt nem tévesztve szem elől, vitték, fejlesztették a kultura fókuszait, az iskolákat oda, hol ők, ideális világnézetük és nemesen magyar gondolkozásuk hatása alatt előre látták azt a magasabb és birkózni képes szellemi erőt, mely nélkül

nemzeti életünk meg nem találhatja, el sem érheti a boldogulásnak s ezzel együtt a boldog meglegedésnek kívánt és keresett mértékét.

Valóban elmondhatjuk, hogy a mai ifju nemzedék már alig érti, a jövő pedig talán még kevésbé azokat a küzdő férfiakat, kik annyi nemes ambícióval párosult lelkes buzgalmat, ernyedetlen tevékenységet fejtettek ki s ugyszólván a semmiből való teremtés nagy munkájára vállalkoztak. Küzdöttek szegénységgel, közönnyel; sokszor gunnyal, lenézéssel: de soha sem birtak lankadni s letérni a cél felé vezető útról; nem birtak elkedvetlenedni, a társadalom hidegségével szemben is, nem tudtak csüggedni, hanem maradtak egész ember igaz munkás, hű örei és kamatoztatói a kezökbe letett kincseknek. Hiszen valóban ideálisan jók valának és a jó mindég hiszen a jónak, igaznak győzelmében.

Ezek — a csodálatosan — tüdő és küzdő férfiak mosolylyal ajkaikon, az emberiség iránt érzett, mindent átölelő szeretettel sziveikben, vették vállaikra a legnagyobb terhet is, mert a társadalom, a magyar-nemzet jövő boldogulásáról és jó hírnevéről álmódóztak s ezért lelkesek a kötelesség teljesítésében sokkal inkább, mint azt a holt szabályzat előírja, a bürokratikus sablon követeli; hiszen előttök lebeg a cél, mely felé törni, lelkökben él vala a szent fogadás, melyet betölteni életökben is nagyobb feladatnak, drágább kincsnek tekintettek.

De mélyen tisztelt Közgyűlés! Nem kívánok most hosszas fejtegetésekbe bocsátkozni s népművelődési vonatkozásokban a bezáródott legújabb korszakot nem akarom itt méltatni, mert az idő sem engedi azt és tudásom, meg tehetségem sem bírja hiven megrajzolni azokat a biztos vonásokat, melyek kulturtörténelmi szempontból a valót, az igazat, a szépet képesek biztos előtérbe állítani s az egészet vonzóvá tenni: hanem csak rámutatok az elmondottakkal az egészre, a képnek talán kereteit határolom be, a háttérnek némi homályos beállításával azért, hogy ennek központjában bemutassam a mi ünnepeletemet, a mi szeretett Áronunkat, ki egyik hatalmas vezére az alapozó korszak lelkes seregének és a kihez minket nemcsak bizalmas kartársi viszony, de édes szeretett meleg érzése fűz.

Mikor őt ünnepeleljük és megadjuk neki mindazt a tisztességet, mit szerény körünkben szerető szívvel adhatunk; lehetetlen, hogy a fájdalomnak egy sóhaja ne szálljon el ajkainkról ama kérelmetlen végzetre gondolva, hogy ime mily véges az emberi munkaerő még azoknál is, kik pedig, mint egy magasztos eszme szolgálatában küzdő vezérek annyit használtak és még mennyit használhattak volna az emberiségnek.

De hát e felett hasztalan sóhajtozunk. Közsorsa embernek, hogy csak ideig használhatja erőit s tevésegit a közszolgálatában különösen ott, hol erős és törvényes forrákhoz kötött munkában kell forgolódnia.

A legjobb és emberileg legörvendetesebb, ha valaki évtizedeken át tartó nemes fáradozásai méltó jutalmául érdemelt nyugalomban s a legnehezebb gondoktól menten töltheti el hanyatláshoz ért éveit s a közmegebecsülés és tisztelet környezi, életének további utain.

És éppen ez indít minket is arra, hogy a mi ünnepeletemet, dr. Kiss Áron ur előtt meghajtsuk a tisztelet és megebecsülés zászlóját s büszkén mutassunk a való tényre, hogy Ő a miénk volt és miénk ma is egyéniségének szeretetreméltóságával, tudásának, bölcsességének vezető hatalmával.

Hogy mily rengeteg az a mező, melyen Ő mun-

kalkodott s annyit tett és alkotott a magyar nemzeti művelődésért: azt én meghatározni, az alkotásokat elszámolni nem tudom, azt majd értékesebb és a társadalmi életben hozzá közelebb viszonyban élő ember teendi meg, mert bizonyára azt meg kell tenni; de hogy mit tett értünk, magyar reform. tanítóságért mily önzetlen igaz szeretettel karolta fel s mily bölcseséggel vezette ügyünket; azt mindnyájan tudjuk, mert velünk élt, köztünk volt s el nem hagyott bennünket legnehezebb küzdelmeinkben.

Mikor — ugyszólván — mindenütt gyanus szemmel nézték a református tanítóság ébredését, félreértették legigazabb és legjogosabb törekvéseit. Ő oda állott mellénk, — nem mellénk — élére állott a mozgalomnak és sulyosan értékes szavával nyíltan hirdette: „Ne féljete, a reform. tanítóság jogos téren áll s törvényes határok közt és eszközökkel győzelmesen vívandja meg a harcot, csak következetesség, kitartás és higgadt megfontolás uralja törekvéseinket.”

Az 1881. zsinat alkalmával Szalóky Dániel s társai által kezdeményezett mozgalom s első emlékirat álláspontjára helyezkedve, már a mult század 80-as éveinek végén s különösen a 90-es évek elején ott látjuk dr. Kiss Áront, amint a reform. tanítók választmányára élén Józsa Pál, az első országos szervezet életelő lelke s megalkotója mellett, mint társelnök tevékeny részt vesz ügyeink vezetésében s gyűléseinken megadja a bölcs utmutatást, hogy mit, miképen és mikor kell cselekednünk.

1896-ban megalakulván alapszabályszerűleg a reform. tanítók országos egyesülete, mint választott társelnök az utolsó időig tevékeny részt vesz vala gyűléseinken s bár sokszor egyenes nyíltsággal, magyar őszinteséggel mondja, hogy rengeteg teendői miatt nem töltheti be tisztét úgy, mint Ő akarná s e miatt le is mond; mi ragaszkodtunk hozzá s nem engedjük el az elnöki székből, mert ránk nézve nagy értékkel bírt az, hogy pesti gyűléseinken megjelent s vezette bölcseséggel a tanácskozásokat. Csak az utolsó pár gyűlésen nem jelenhetett meg s határozottan hangsúlyozta, hogy többé, a ciklus után nem fogadhatja el az elnöki tisztet s mi látszólag meghajolva e kívánság előtt, úgy tértünk ki, a ránk nézve fájdalmas esemény elől, hogy a társelnöki széket nem töltöttük be; várva a kedvezőbb időt, hogy a mi Áronunkat ismét köztünk láthassuk.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! A mi ünneplésünk tárgya dr. Kiss Áron ur — a ránk jövő iskolai évben — megváltik állásától, nyugalomba vonul s egy szép és áldásos életnek minden oldalról elveszi méltó s a világ szerint szokásos elismerését, kitüntetését. Mi csak örvendünk azon, hogy egy igaz magyar református tanfőú legfelsőbb helyről is részesül a megérdemelt elismerésben s a jeles férfiut kitüntetésé alkalmából igaz szívvel üdvözljük; ámde a magas és külsőleg nagynak tetsző kitüntetés mellett mi is tudunk és akarunk olyan kitüntetéssel jönni ő hozzá, amely külsőleg nem ragyog ugyan, de belső értékére nézve vetekedik a világ külső ragyogásával. Egy érzés felzajdulása szívünkben, egy felesülő köny szemeinkben, mely igaz szeretetből és ragaszkodásból fakad, ez hajtja lelkeinket ő hozzá, és ezt hozzuk mi neki, nem annyira látható, mint a rokonlekek által érezhető elismerésül és jutalmul azért, a nehéz és dicső munkáért, mit egy életen keresztül folytatott és amely munkából nekünk, református tanítóknak is olyan szép és áldást hozó részt juttatott.

Mélyen tisztelt Közgyűlés. Egy férfiut látok, ki a

napba öltözött előttünk, hogy a szétáradó sugarak tenyészítő meleget és világosságot hintsenek szerteszt. Ez a férfiú az, ki köztünk állva nagy és erős lelkével, mint Mózesnek egykor, neki is ezt mondá az Ur: „Alászálok és elszakasztok abból a lélekből, mely vagyion te benned és teszem Ő beléjök és viscljék a népnek terhét és ne viseljed te magad.”

Oh mennyien és mennyien érezték ennek az elszakasztott léleknek felvillanó szikráját, kik az ő szárnyai alól el- és kimenének az ország nagy téreire, hogy gyujtanának mindenütt világosságot és viselnék a népnek terhét.

Oh! hánszor és mennyien éreztük mi is ennek az elszakasztott nagy léleknek hatását, midőn nehéz küzdelmeinkben a csüggedés és zugolódás kezdtek meglepni sziveinket: azt tudjuk, tapasztaltuk és hasznunkra fordítottuk.

Most sem engedjük eltűnni e lélek megoszlást, hanem még inkább összeforrai kívánunk a mi ünneplésünkkel, mert a lélekre, a bölcseségre nagy szükségünk nagyon.

* * *

Ezután következett az indítvány, melynek lényege, hogy a reform. tanítók Orsz. egyesülete küldöttségileg üdvözlö dr. Kiss Áront és változatlan ragaszkodásának kifejezéséül Őt örökös társelnökké választja. Az erről felvett jegyzőkönyvi számot személyesen adta át az ünnepeltnek kit a királyi kegy udvari tanácsossággal tüntetett ki s kinek mint az érdemekben megöszült apa érdemes fiának mi is gratulálunk s kit a magunk részéről mi is örömmel ünneplünk.

Szerk.

Az üdvhadsereg.

(Heils-Armee.)

Booth Vilmos angol lelkésze 1865-ben egy társulatot alapított ezen a címen. Az elnevezés első tekintetre nem valami szerencsés. Az „üdv” fogalomra a kath. egyház annyira rányomta a maga bélyegét, hogy a népies közfelfogás még nálunk protestánsoknál is csak bizonyos holt hitet, illetve az ebből eredő égi jutalmazó gyönyört érti alatta. Vallásos összejöveteleiknek színezeete sem kelt bizalmat az emberben. Vidám lüktetésű énekek, harsogó katonai zenekar kíséretében, élénk taglejtésekkel kísért beszédek, bus panaszos hangon előterjesztett bűnbánati vallomások a tagok részéről, miket a többieknek olykor-olykor karszerű részvétsóhaja kísér: — ezek adják ez összejövetelek külső képét. A szemlélőre nézve szinte komikusak.

Ha még ezekhez hozzávesszük a tagok katonai uniformisos viseletét, egészen természetes, hogy a ki az üdvhadseregnek címén kívül csupán e meglepő vallásos megnyilatkozását ismeri, hamar „komédiás társaság”-nak mondhatja e „szektát.” És csakugyan Veress István lelkész ur bási élményei és „tanulmányai”-ról szóló könyvében (1900. 58. és köv. lk.) így mutatja be őket nekünk magyaroknak. Pedig az üdvhadsereg sem nem szekta, sem nem komédiás társaság. Külön hittételei nincsenek. A ki tagjául szegődik megmarad előbbi vallásában; jár eddigi templomába; házasságra lép és gyermekeit keresztelteti a maga lelkészével. A belépésnek egyetlen feltétele, hogy az illető protestáns legyen,

illetve a társulat protestáns hitelvi felfogásának engedelmeskedni tartozik.

Az egyesület lényegét és célját az alapszabály így körvonalazza: az üdv hadsereg a férfiak és nők olyan egyesülete, kiket áthat a Krisztus iránti szeretet és az elveszett lelkek iránti részvét. Célja, hogy a Jézus Krisztus hatalmának segítségével üdvöt hozzon, egyszersmind azoknak erkölcsi és társadalmi megmentését munkálja, kik vagy a saját hibájok, vagy más körülmények folytán, melyről nem tehetek, az alkoholizmusnak, a nyomorúságnak vagy bármiféle bajnak az áldozataivá lettek. Hite a keresztyén hit, a maga eredeti egyszerűségében. Hiszen a J. Kr.-ban és az ő isteni szavában. Katonai szervezete biztosítja az egységet működésében és a gyorsaságot. A népből indulva ki ismét a néphez tér es pedig olyan módszerrel, a mely minden ember állásának és törekvésének megfelel, ha egyáltalán valakit megmenteni akar.* Ez a hitvallás a legragyogóbb bizonyosság, ez egyesület nemes intenciójáról. Ezt ismerve csak azt kell néznünk, hogy megfelel e neki.

Ha ez irányban tanulmányokat akarunk folytatni, füstös és büzhödött sörházak és kocsimák helyiségeibe kell ellátogatniok; meg kell kérdeznünk a rendőrséget, egyáltalában nyomon kell követnünk az üdvhadsereg egy „katonáját” és csak akkor látjuk, hogy milyen munkát vegez ez a derék hadsereg.

A heti keresményt Vasárnap délután elherdáló gyári munkásnak lassanként úgy a szívéhez fér, hogy nem egy tér vissza családi körébe. A magával már tehetetlen tántorgó ittast menedék házába viszi s ott tartja a jozanodásig. A fogházból kibocsátott bűnöst a rendőrség előzetes értesítése folytán már várja, hogy további élet folyásában mindig szemmel tarthassa és vezethesse. Különféle módokon felkutatja a bukott leányokat, életuntakat, öngyilkosjelölteket s ha megélhetesök tisztességes uton biztosítva nincs, menhelyeibe veszi és ott, ha a szükség úgy kívánja, egy évig is eltartja; gondoskodik számukra megfelelő munkáról, gyárakba és szolgálatba, maganlakásokba besegíti őket, miközben erkölcs és jellemtejesztésükre kiváló gondot fordít. Külön munkaházakat tart fenn nyomorral küzdő férfiak és nők részére, az elhagyott vagy kitaszított gyermekeket pedig intézeteiben neveli.

Legvilágosabban bizonyítják e „hadsereg” áldásos szociális tevékenységét a statisztikai adatok, melyekből a fontosabbakat az alábbiakban közlöm. Az egyesületnek jelenleg 7439 „örsége (katonai szisztéma szerint így nevezik az egyes telepeket) működik 47 tartományban 30 különböző nyelven mintegy 41 ezer „tisz” vezetése alatt.* Szociális intézetei: 11 menhely a kibocsátott fegyverek számára; 94 menház, 158 éjjeli menhely és nepekonyha; 60 munkás műhely, 17 árvaház, 33 kórház, és női szülészeti klinika stb. stb. összes ilyenmü intézeteinek száma 553.

E tények elesen domborítják ki ez intézmény tiszta bibliai karakterét és világítják meg címét. Csakugyan „hadsereg”, mely a bűn birodalma ellen a legenergikusabb támadást intézi és csakugyan az „üdv” érdekében munkál e fogalom legigazabb jelentésében. Veszedelemeknek teszi ki magát, hogy megtarthasson masokat. Tevőlegesen munkálkodik ott, hova egy városi leikesznek szava sem igen hat, annál kevésbbé tényleges munkálkodása. A lelkek megmentését azon ponton kezdi meg, hol a gyakorlati élet letagadhatatlan bizony-

* Ehhez jön természetesen a különböző polgári osztályokból kikerülő nagy számú csapatok száma; ezek az u. n. „közkatónák.”

sága szerint a hivatalos egyház és működő szervei megállanak. A berni lelkészi kar p. o. ezt őszintén beismeri s innen van, hogy missziói munkásságában e hadsereggel karöltve működik.

Az üdvhadsereg missziójának kapcsán mármost, noha a szemlélőre különös benyomást tesz, lélektanilag indokolt véghezvitt ceremóniája is. Nem a magunk fegyelmezett lelkének szemüvegén kell ezeket megítelnünk, kik az egésznek csupán kuriózus szemlélői vagyunk, hanem azoknak a beteg vagy legalább is abnormis lelkeknek szempontjából, a kiknek számára eleve tartva van. A mi előttünk komikus, ezekre nézve szuggesztív erejű. Az egész eljárás mintegy arra való, hogy az illetők ideg érzékenységét annyira hatalmába kerítse, hogy a hadsereg céljának megfelelően. Egyenes lelki preparáció. Ennek eszközei a zene, a gyakori éneklés, imádkozás és mélyerkölcsi tartalmu beszéd.

Amde az egyén üdvössége, vagy mondjuk így: ujjászületése nem ezeknek buzgó gyakorlásában áll. A lélek ébrentartására irányulnak másfelől; szüntelen mementők, hogy a lelki betegek a bűn iszapjába újra vissza ne essenek.

Vallásos érzelemből táplálkozó nemes erkölcsiség és erkölcsi tevékenységben tündöklő keresztyén öntudat: ez az a Krisztustól szentesített prófétai eszme, melynek érdekében harcol a Heils-Armee.

Hajdu Péter

lelkészjelölt.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A nagyszalontai Arany ünnep.** Arany János az egész magyar nemzet nagy költője és dicsősége, de egyszersmind a debreceni főiskola volt tanítványa és egykori híres theologus diákja is. Természetes hát, ha onnét, a hol Arany Jánost ünneplik a vén kollégium sem akar elmaradni. Hajtja a büszkeség, hogy elmondhassa, hogy a szalontai híres hajdu ivadék is az ő neveltje volt. Ezt fogja jelenteni most is az a koszoru, a melyet a főiskola szept. 15-én a szalontai Arany szoborra letételni határozott. Magáról az ünnepről a következő tudósítást vesszük:

„Arany János szobrának leleplezése. Régi óhaj, régen vajudó kérdés volt, hogy Nagyszalonta város halhatatlan nevű szülöttének, a magyar költészet ragyogó csillagának, Arany Jánosnak szobrot állítson.

Ez a régi óhaj, az Arany emlék egyesület vagyonából és egyesek nemes törekvésü hozzájárulása folytán valóra vált s már készen is áll a remek szobor a csonka torony portáléja felett, a melyet ez évi szeptember hó 15-én lepleznek le a nagy ünnepek között.

Az ünnepély délelőtt 10 órakor veszi kezdetét az Arany Emlék Múzeum előtt lévő téren, mely Arany emlék egyesület nagy költséggel parkká alakított át.

A megnyitó beszédet Széll Kálmán ev. ref. esperes, az egyesület elnöke fogja tartani, utána az ünnepi beszédet Szalay Imre az Arany emlék egyesület elnöke mondta el, mialatt a szoboról a lepel lehull. A városi dalárda ezek után Arany Jánostól származó dalokat énekel, majd az egyes testületek és egyesületek küldöttei mondanak üdvözlő beszédet s a közönség Hymnuszt énekelvén, befejeződik az impozánsnak ígérkező, lélekemelő, kegyeletes ünnepély.

Délután 1 órakor a népkerti mulatóban társas-ebéd lesz.

A vidékről jövő vendégek elszállásáról az egyesület választmánya fog gondoskodni s éppen azért kéri a rendezőség a résztvenni szándékozókat, hogy részvételüket, annak megemlékezésével, miszerint a közebeden részt óhajtanak-e venni, vagy sem — szeptember 10-ig Király József főgimnáziumi tanár, egyesületi gondnokhoz jelentsék be.

A „Szalontai Lapok“ szeptember 15-én ünnepi alakban jelenik meg.

De ünnepi díszet öltenek magokra a környékbéli ref. papok és úgy mennek el a nagy-szalontai Arany ünnepélyre, a mely a magyarországi ref. egyház és Debrecen szívbéli nagy és kegyeletes ünnepe is.

— **Háládatlanság.** Nem ismerem azt a derék kálvinista főgondnokot (csak nem Darányi talán) Allah növesse meg a szakállát; a ki magas politikai állású személyiség és a ki ezenfelül még bizonyos banketti szerepléseket is véggez. Azt sem tudom, hogy hol esett és hogyan esett ama nevezetes evés-ivás. A közleményekből csak annyit tudok megállapítani, hogy a kerületet látta vendégül ama nevezetes magas állású politikus és egyuttal főgondnok ur és ez alkalmat használta fel arra, hogy a háládatlan kálvinisták ellen feddözzön. Igen helyesen és igen méltán. Az ilyen vendéglátásnál be van kötve a vendég szája és a kálvinista háládatlanság régi nóta. Mi valóban háládatlanok vagyunk általában nagy embereink iránt, a kiket elmelőzünk és különösebben a mostani rendszer és Apponyi iránt, a kinek jóságát mi örökös panasszal és okvetlenkedéssel viszonzozzuk. Ime Apponyi is részt vesz a kath. egyházi ünnepen és (minden ünnepen) mi ezt mind meglátjuk és ime Apponyi nem vett részt a Bocskay szobor leleplezésen és mi emiatt morgolódunk. Ime tanítóink fizetését nem egészítik az államiak mértékéig és nekünk ez nem tetszik és az apácákét kiegészítik és nekünk ez se tetszik. Az alföldi állami intézmények és iskolák nélkül van. Sopronban és Szigeten a szerzetes iskolákból állami költséggel a mi iskoláknak verseny iskolákat emel-

nek. Ime a magyarság érdeke, összetartása mindenütt lehangyatlott, a nemzetiségek öntudata, ereje, taréja mindenütt megnőtt és mi magyar kálvinisták mégis elégedetlenkedünk. A kakas csipje meg ezt a háládatlan kálvinistaságot és abban azt a derék főgondnok urat és magas politikai személyiségét a ki minket és egyházát szégyeleni kénytelen s kinek Allah növesse meg a szakállát. (Beküldetett.)

— **Hallelujah! Az országos ref. lelkész egyesület.** A napokban egy ritka zarándoklás veszi kezdetét. A magyar föld minden sarka felől egyszerű fekete ruhás napbarnított, palástos férfiak áradata indul meg a főváros felé. A magyar ref. lelkészek, a hitvallóknak, a vértanúknak utódai vonulnak ott, hogy egymást megismerjék és testvéri szent szövetségre lépjenek. Egy urat szolgálnak, az örökkévaló Szentháromság egy igaz Istent. Egy hazájuk van, a magyar haza, melynek sorsa sorsukkal egybe forrt. Ezek javára kívánnak most egymással szövetségre lépni. Az egyesülésben nagy erő van, és annak dolgait Isten munkálja. A magyar ref. lelkészek országos szövetsége is ilyen gondviselészerű. Ne maradjon ki azért egy lelkész sem belőle. Jöjjenek el még azok is, a kik eddig haboztak és a jeleket tudakozták, ha vajjon ezek a dolgok Istentől vannak-e? Ő tőle vannak, a kitől száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék. S lehet-e legszebb, mint az Isten szolgáinak testvéri szövetsége? Jertek azért mindnyájan kiket elhivott az Ur. Nosza menjünk fel Jeruzsálembe és áldozunk az Urnak. Halleluja!

— **A D. Prot. Lap védenec.** Egy teljesen ismeretlen, messzi vidéken élő szegény (nem is ref. vallású) édesanya azért fordult Lapunkhoz, hogy jó tanuló ág. ev. fiát valami tápintézeti jótéteményhez juttassuk. A kérelmet a helybeli ref. kollégium főgimnáziumi nagyrdemű igazgatója nem tudta teljesíteni. Hitünk cselédi már jóval ezelőtt és jóval számosan jelentkeztek a jótéteményekért. Az ág. ev. vallású fiúnak itt már nem maradt semmi. Mit csináljunk ilyen körülmények között? Folyamodott Lapunk a késmárki, eperjesi, iglói gimnáziumokhoz és a gyermeket mind a három helyen felvették. Ellehet képzelni a szegény anyának örömét és hálálkozását, a melyet magunkról elhárítottunk és a nevezett iskolák tanárai és igazgatói felé irányítottunk és nekik a magunk részéről is köszönetet mondunk. A Megváltó a szerint ígér bennünket megítélni, hogy egyet a mieink közül el nem hagytunk-e? Azzal hogy az elhagyott szegény magyar prot. fiú gondját felvették, a Megváltó rendelkezésének tettek eleget s ezt kell tenni mindenkinek ki egyházát és hazáját szereti.

— **Egyházkerületi választások.** Az új törvények nemcsak a presbytériumok újalakítását vonták magok után, hanem különösebben a tanügyi képviselők választását helyezték új alapra. Az erdélyi kerületben már rég lejajlottak ezek az alkotmányos mozgalmak, a mi kerületeinkben most folynak. Nagyobbára a régi képviselő tanító egyesületi elnökök, igazgató tanárok mind

jeles és érdemes egyének jelöltettek. Most jutnak képviselőre a főiskolák és akadémiák is, a melyekről a régi törvény elfeledkezett s melyeknek úgy jogi, theologiai mint bölcsészeti része az új törvény külön külön I—1 képviselőt rendel. Feltűnő a lefolyt választásokban, hogy Tiszáninnen a sárospataki jogakadémia képviselőjére nem történt szavazás, legalább nem olvastuk, hogy valaki e címen megválasztott volna. A Sárospataki theol. akadémia képviselője Novák Lajos lett. Nálunk Sass Béla és Erdős József közt fog megoszlan a szavazat, a jogi részről pedig *dr. Jászi Viktor* jelöltetett, főiskoláinknak ez a kitűnő tanára, kinek nagy munkája a közigazgatási jogról éppen a napokban hagyta el a sajtót.

— **Népvándorlás.** Szeptember hónappal indul meg az őszi esőzés és a diákvándorlás. Bizonyoságot teszünk róla, hogy ez a vándorlás az idén a rendesnél is nagyobb merveket öltött. A vén kollégium alig győzte elnyelni a jelentkező hadat, mely a különböző igazgatóságok és hivatalok felé tolongott. Mielőtt a beiratkozás számszerű adatait közölhetnénk, előre is jelentjük, hogy minden hely betelt. Beiratkozni csak az akadémiákon lehet még, de a jótéteményes helyek ott is mind birtokba vétettek immár. A diák méltóságokért, a különböző ifjusági egyesületi állásokért azonban még most indult meg a küzdelem, melynek jelszava legyen: győzőn a jobb!

— **Az új bölcsészetszaki tanárok.** A ref. főiskolák kollégiumok közül bölcsészeti szak volt régebben mindenütt és e szakba vágó előadások másutt is tartatnak, de rendszeres bölcsészetszaki tanszékek csak Debrecenben vannak, hol a nyelvészeti, természettudományi, történeti előadások eleitől fogva szokásba voltak. Itt alakult tulajdonképeni bölcsészeti szak is legelőbb s ezek tagjai voltak a nagyhirű Lugossy József, dr. Török József, Lengyel Zsigmond, Imre Sándor, Ladányi Gedeon, Thót Ferenc és a többiek. Ezek nyomába lépnek most az újonnan elválasztott bölcsészetszaki tanárok dr. Fiók Károly (a Lugossy helyére) dr. Pap Károly (az Imre Sándor helyére). Velők s általuk egyetemi színvonalra kívánjuk fejleszteni az ősi főiskolát. Nagy mult emlékeit juttatják eszünkbe, szép jövődöre mutatnak utat. Szeretjük is őket. Nem csuda, ha a szokottnál nagyobb figyelemmel fordulunk feléjük. Szíves Isten hozottal üdvözljük őket és nagy munkájokra áldást kérünk.

— **A lugosi ref. templom.** Hirt adtunk e hajdan híres véghelyen épült templomunk felavatási ünnepélyéről. Most már arról is beszámolhatunk, miből építették azt a buzgó vezetők. A prot. áldozatkészségből, úgy a hogy eddig összes templomaink, iskoláink épültek és intézményeink keletkeztek. Bizonyosága ez állításnak az az emlékkönyv, mely az új templom avatásakor tartott beszédek stb. tartalmazza s mely az adakozásokat így összesíti: Befolyt összesen Lugosról 12,603 kor. 50 fill. Református egyházak 661 kor. 26 fill. Törvényhatóságok, városok, községek 927 kor. 59 fill. Pénzintézetek, testületek 339 kor. 80 fill. Délvidék 322 kor. 50 fill. Békés megye 329 kor. 36 fill. Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye 346 kor. Felvidék 112 kor. 30 fill. Szatmár, Szabolcs, Szilágymegye 54 kor. 10 fill. Hajdúmegye 127 kor. 28 fill. Csanád, Csongrád, Aradmegye 160 kor. Jász-Nagykun-Szolnok, Hevesmegye 24 kor. 90 fill. Biharmegye 34 kor. 10 fill. Dunántul 92 kor. 60 fill. Erdély 83 kor. 38 fill. Összesen 16,218 kor. 67 fill. Az adakozóknak Nemes Kálmán, templomalap pénztárosa, Papp Lajos, református lelkész mondtak

köszönetet. Ők állították és adják az emlékfüzetet is. Az Isten éltesse őket.

— **Templomavatás.** A tiszáninneri egyházkerületben, Ungmegyében fekvő *Sárospolyánkai ref. egyház* templomát múlt aug. hó 16-án adták által szokásos felavató istentisztelettel a közhasználatnak. Az ünnepélyen, melynek védnöke a báji Patay család lelkes református tagjai özvegy báji Patay Gyuláné, Szatmári Király Anna urnő, két bájos leánya és két derék fia valának, megjelentek a politikai és egyházi élet kitűnőségei (főszolgabíró, esperes, lelkészek stb.) és a derék igyekvő egyház templomszentelési alkalmosságát a magyarság ünnepévé tették. E vidéken, ahol a magyar szó már csak elvéve hallik, a hol még a kálvinisták is tótul beszélnek, nagy szükség van erre az összetartásra. Szükség volna első sorban annak a pár idegen nyelvű ref. egyháznak a magyarrá tételére, de azután az egész megye megmagyarosítására. Ennek a mozgalomnak a hatóságok, iskolák és uri családok lehetnének a társadalomban a főbb oszlopai. Az uri családok közül senki e téren többet nem tesz az Ung-Tibán gyönyörű szép otthonában székelő Patay család tagjainál, a kiknek együtt és külön-külön a Sáros-polyánkai templom felszentelése alkalmából, de egyébként is minden jókat kívánunk.

— **A józsefházai ref. egyház kérelme.** Az idegen nemzetiségek közé ékelt 300 lelket számláló józsefházai kis egyház, 16 százalékos egyh. adóterhet vállalván magára, omladozó kicsiny fatemploma helyett a kor kívánalmainak megfelelő diszes templomot épít. A munka befejezéshez közelg, de a kellő összeg még mindig nem áll rendelkezésére. A hiány fedezése végett gyűjtő iverk útján, még ez év tavaszán segély gyűjtést eszközölt, sajnos, csekély eredménnyel. Most azon tiszteletteljes kérejjel fordul a Nagyt. Lelkeszi Hivatalokhoz, hogy a megküldött gyűjtő iverket, azok, akik eddig nem terhették, szíveskedjenek a lehetőség szerint köröztetni s a mennyiben sikere lenne: a begyűlt összeget a józsefházai ref. lelkészi hivatalhoz juttatni. Különb, ha eredménytelen lenne a gyűjtés, a gyűjtő iverket az elszámolás megejthetése végett, üresen is szíveskedjenek visszaküldeni.

— **A zsadányi ev. ref. templom renoválása.** Bihar Zsadányban renoválták az ősrégi református templomot. A vallási üldözések korából fentmaradt s a templomot körülfutó bástyát lebontották s helyette új és diszes vaskerítést alkalmaztak. A meglehetősen nyomott torony sugár tetőt kapott, a mi a szemlélőre kellemes benyomást tesz. A renovált templom csak díszére válik ennek a tősgyökeres magyar nagyközségnek.

— **Az alkohollellenes kongresszus.** Stokholmban a kongresszus tárgyalásának sorát a gotenburgi rendszernek megvitatása fejezte be. A rendszer lényege az, hogy Gotenburg városa pálinkamérésre engedélyt magánembernek nem ad, hanem csakis e célra alakult testületeknek, a melyek a jövedelemnek 95 százalékát humanus, jótékony intézményeknek, elsősorban az alkohollellenes mozgalomnak tartoznak átengedni. Ennek a rendszernek a behozatalával sikerült a pálinkafogyasztást csökkenteni, a bor és sörfogyasztás azonban ezzel arányosan emelkedett. A svédok éppen azért legkevésbé sincsenek a rendszerrel megelégedve és gyökeres reformját követelik. Ljunggren Agost tartott erről előadást, a melyben a local optio behozatalát követelte a gotenburgi rendszer helyébe. Vagyis általános népszavazás döntse el, vajjon a szesz italal való kereske-

dés megengedjék-e vagy sem, éppen úgy, mint Norvégországban. Norvégiában különben az alkoholelles mozgalom ma már olyan nagy arányu, hogy csak rövid idő kérdése annak a törvényben való biztosítása, hogy a szesz italokat csupán ipari és gyógyászati célra szabad használni. A délutáni zárulésen egyhangulag elhatározták, hogy a XII. kongresszust 1909-ben Londonban tartják meg.

— **A józsefházai ref. templom építésre küldött összegek yugtázása:** Balogh Aladár Dancsháza 10 k, Kabai ref. egyház 2 k, Hódmezővásárhelyi ref. egyház 20 k, Ref. egyház Pocsaj 2 k, Ref. egyház Mezőssass 4 k, Ref. egyház Nagybánya 51 k. 90 f, Ref. egyház Hajdunánás 5 k, Ref. egyház Matolcs 5 k, Ref. egyház Hajduhadház 10 k, Ref. egyház Hajduszoboszló 4 k, Ref. egyház Köröstarcsa 5 k, Ref. egyház Mezőtúr 5 k, Ref. egyház Hajduszovát 36 k, Ref. egyház Szatmárnémeti 10 k, Ref. egyház Máramarossziget 2 k, Ref. egyház Mezőberény 4 k, Ref. egyház Csenger 3 k, Ref. egyház Bia 20 k, Borsos Károly Mezőtúr 2 k, Ref. egyház Debrecen 20 k, Ref. egyház Tiszaeszlár 5 k, Ref. egyház Tiszabecs 2 k, Ref. egyház Méhtelek 3 k. 50 f, Ref. egyház Szkulya 2 k. 22 f, Ref. egyház Szatmárudivari 5 k. 96 f, Ref. egyház Hegyközpályi 7 k. 58 f, Főgymn. tanárok Kisuszállás 5 k. 10 f, Ref. egyház Batiz 7 k, Ref. egyház Rohod 4 k, Ref. egyház Szentjános 1 k, Ref. egyház Szeged 2 k, Ref. egyház Mezőgyán 2 k, Ref. egyház Lázari 4 k. 30 f, Ref. egyház Péder 3 k. 3 f, Ref. egyház Göncruszka 1 k. 30 f, Ref. egyház Császár 2 k, Ref. egyház Rákospalota 5 k, Ref. egyház Dés 6 k, Ref. egyház Sajódaróc 0 k. 66 f, Ref. egyház Pap 1 k. 20 f, Ref. egyház Szilágyvarsole 1 k, Ref. egyház Nagypetri 4 k, Ref. egyház Pelsőc 2 k, Ref. egyház Kath.-dombó 2 k, Ref. egyház Homonna 2 k, Ref. egyház Nemesradnót 2 k, Ref. egyház Pécs 1 k, Ref. egyház Bácsfeketehegy 2 k, Ref. egyház Léva 4 k, Ref. egyház Láca 2 k, Ref. egyház Csurgó 2 k, Ref. egyház Fogaras 2 k, Ref. egyház Füzérkajaló 4 k. 25 f, Vida György Lecsmár 1 k, Bugyi Zsuzsika Halmi 26 k. Összesen 324 kor. azaz háromszázhuszonnégy korona; melyet midőn nyilvánosan nyugtázni szerencsém lehet, egyházam nevében is a leghálásabb köszönetemet vagyok bátor kifejezni a kegyes szívü adakozók iránt. Kelt Józsefháza, 1907. aug. 21. Oláh Sándor lelkész.

— **Előfizetési felhívás.** Calas Theofil „Vasárnapról-vasárnapra.” Rövid elmélkedések. Jogositott magyar kiadás. A francia eredetiből fordította s a hazai viszonyokhoz alakította Szalócy Pál, tiszavalki református lelkész. Ily cím alatt ötvennégy és pedig negyvenhat közvasárnap, nyolc ünnepi és alkalmi, szóval egy egész esztendőre való rövid, tartalmas, tiszta evangéliumi szellemben és könnyü, homilia-módban írott egyházi beszédet bocsátok közre egy kötetben, templomi használatra. E mű eredetije a francia protestáns predikáció-irodalom egyik legújabb terméke, amennyiben a múlt év nyarán jelent meg könyvpiacra, s melyre a Le Christianisme au XX-e Siècle c. egyházi közlöny feltűnően megleghangu, elismerésteljes és hathatósan ajánló kritikája után lettem figyelmessé, sőt az ott elmondottak után kíváncsivá. Én, a classicus Bersier fordítója, különösen arra voltam kíváncsi, hogy a francia vidéki papok mit s hogyan prédikálnak? No hát e könyv, melynek szerzője a kicsiny St. Martin-de Ré-i egyház predikátora, tanúsítja, hogy bibliai mélység, élő hit és az irásművészet irén, ők is mestereink lehetnek. Irodalmi tekintetek tiltják, hogy az általán dolgozott mun-

káról e helyen bővebben nyilatkozzam; de hiszen, hogy lelkészársaimnak kedves szolgálatot tettem e műnek nyelvünkre való átültetésével s hogy ép úgy meg fogják azt szeretni, mint jó magam, ki egy év óta úgy vagyok vele, mint egy meghitt barátal, kire mindig számíthatunk s aki soha nem hagy cserben. Könyvem f. é. december elejére fog megjelenni. Előfizetési ára 4 korona. Méltányolni óhajtom ezzel azok szives támogatását, a kik a nyomdai költségek fedezésében s segítségemre jönnek. Jelentkezőknek (egyszerü levelező lapon,) a kik az előfizetési összeget nov. hó elejéig hozzámm juttatják, a könyvet bérmentesen fogom szállítani, ellenkező esetben utánvét mellett. A mű bolti ára magasabb lesz. Szives megrendeléseket kér Tiszavalkon, (u. p. Borsodivánka.) Szalócy Pál reform. lelkész, egyházmegyei tanácsbíró.

— **Dr. Lencz Géza.** Nagy örömmel jelentjük, hogy Lapunk dolgozó társa Lencz Géza mezőturi egyik ref. lelkész a bécsi egyetem ev. theol. fakultásán letette a doktori szigorú vizsgálatot és az egyetemes egyháztörténelemből doktori oklevelet szerzett. Ez alkalomra készített értekezése Bocskay István felkelését és a bécsi békekötést tárgyalja s benne a nagy fejedelemnek s a nagy időknek a maga részéről is méltó emléket állit. Debreceni tanár a tudós Sinay Miklós írott elsőben monografiát a bécsi béke dolgairól, a Debreceni kollégium jeles növendéke foglalkozik újra e tárggyal és szerez magának is hirnevet. Egy egyszerü doktori, tudós cím e kitüntetés csupán, de mi szivesebben vesszük, mint a kormány kegy futó sugarait és szomorú emlékeket felidéző fényes eresztjeit. A doktori cím, kalap és gyűrű minket a régi világra emlékeztetnek, melyben papjaink megszólítása „tisztelletes tudós”, egyházunk hatalmas és hazánk a magyarság nagy szabad vala. A kereszteteket és fényes címeket pedig olybá vesszük, mint a nagy költőnk Arany, a sors által reánk mért áldozatot, melyet hazánkért hordozni tartozunk. Mostanában több ilyen kereszt érte jeleseinket. Szivből kívánjuk hordozzák azokat egészséggel és ne ártson az meg se nekik se nekünk, Lencz Gézát pedig ismételt szivből üdvözljük és doktori címéhez szivből szerencsét kívánunk.

— **Vasárnap.** A 12-dik nemzetközi kongresszus a vasárnap megünneplésére 1907. szept. 26. és következő napjain tartja üléseit a Majnai Frankfurtban. A kongresszus, melynek központi állandó irodája Genfben székel ez alkalomra gazdag programot állított össze. Szept. 26-ra a megalakulást. Szept. 27-re előadást a kereskedelmi és műszaki alkalmazottak vasárnapjáról, a vendéglők munkaszünetéről. A falu s a mezei munkások ünnepléséről. Szept. 28-ikán a Vasárnap szerepéről a törvényhozásban és az ünnep értékesebbé, magasabbá tételéről, szept. 29-én vasárnap templomi istentiszteletek és vallásos összejövetelek lesznek. Ez alkalmakon a vasárnapi szünet hasznáról és hátrányairól, az ünnepel való helyes élés és visszaélésről beszélnek. A kitűzött tárgyak két-két előadónak osztattak ki. A komoly tárgyalások közt templomi és más hangversenyek lesznek. A részvétel díja 5 marka, melyért a Vasárnap kongresszus összes iratai megküldetnek. Az ügy élen a kongresszus állan-

dó nagy bizottsága áll. E bizottság tagjai közt hazánkat Balogh Ferenc debreceni ref. theol. tanár, érdemes kartársunk képviseli.

— **A debreceni főiskola** az új iskolai évet szokás szerint isténitisztelettel kezdi. Az évnyitó isténitisztelet f. hó 9-én lesz a Nagytemplomban d. e. 9 órakor. Az isténitisztelet után Eröss Lajos ez évi akad. igazgató székfoglaló beszédet tart a főiskolai díszteremben. Mind a két ünnepélyre meghívók bocsáttattak ki a város, a főiskola, egyházkerület, egyház és közélet dignitáriusaihoz.

— **Csonka torony.** Eddig Nagyszalonta volt a nevezetes város, melynek csonka tornyát még a nagy költő is megénekelte. Szólhat már az ének a debreceni csonka toronyról is, mert azzá lett a debreceni kistemplom ormótlan, nagy, vastag, pocakos gömbös híres régi tornya. A nyáron bádofedelét megbontotta a vihar s ahelyett, hogy mint falun szokás a tiszteletes és szent presbiterek a megrongált fedélt kijavították volna egyszerűen leszedették a toronyról és kopaszon hagyták, mint egy lecsapott vékát. A gömbölyű debreceni civis pompás szimbólumából, az erőt és gazdagságot mutató komoly toronyból valami operetteszerű építményt csináltak négy kis nyaraló stylusu bástyával, várfal csipkézettel, lörésekkel s mindez fent a szédítő magasban. Valami gonosz végzet a miénk. Ott a hol elő kellene haladnunk merően megállunk; azt a mit tovább kellene építeni és okosan javítani, magára hagyjuk és ott és azt a mit meg kellene tartani és konserválni, azt leromboljuk vagy újra építjük. És pedig olyan formán, hogy a kabátból mellény vagy sipka lesz. Így történt ez most is a kistemplom tornyával, de így történt részben a vén kollegium átjáró oszlopos tornácaival, melyet az üveges erkély helyett az új épület folyosójának mintájára a régi ódon épülethez foldoztak. Voltak pedig, akik mind a két épület renoválásánál helyesebb eszméket pengettek, de nem hallgattak rájuk. Most már többen vannak, akik elégedetlenkednek és bírálgatnak, a kiknek csak annyit tudunk megnyugtatóan válaszolni, hogy csak annyi baja legyen a debreceni egyháznak és iskolának.

— **Október hó elsején be kell rukkolni,** így mondja a nóta és önérzetesen dudolja az uniformisra gondoló reguta. Csakhogy katonáéknál nem a snájdig uniformistól, hanem pontosságától függ az önkéntesek sorsa. Ne mulasszák hát el a gondos szülők a vitéz urfit egy megbízható járású órával ellátni mielőtt a család szemefénye késedelméért első büntetését a zord kapitánytól kihuzná. Pontos, megbízható járású katonai strapációknak is megfelelő órák a hirneves órásmester Polgár Kálmán-nál (üzlete és raktárai Budapest VII. Erzsébet-körút 29. sz. I.) 5 évi jótállás mellett kaphatók. A cégvezetés az érdeklődőknek iugyen és bérmentve megküldi 2000 ábrás, nagy képes album árjegyzékét.

Tartalom-jegyzék · Illyés. Futó Zoltán. Quid nunc. György Endre. — A bolognai üvegsepp. Dr. Ferenczy Gyula. — Válasz a III. t. c. a) pontjára és néhány módozatra észrevételek. Vállaji Sipos János. — Az egyházi adórendezés kérdéséhez. Bokross Elek. — Ünneplési beszéd. — Az üdvhadserég. Hajdu Péter. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Pályázat.

A krassói ref. egyház 2-ik vegyes népiskolai tanítói állomására.

Kötelesség: az I—II. népiskolai osztály tanítása az egyh. ker. B. tanterv szerint. Komoly akadályoztatás esetén az I-ső kántororganistatanító helyettesítése.

Fizetés: 1000 kor. az egyház pénztárából előleges félévi részletekben. 700 kor. államsegély havi előleges részletekben. 200 kor. további államsegélypótlék biztos kilátásban, kieszközlés alatt.

Tisztességes lakás kerttel vagy ennek 200 kor. béregyenértéke az Egyháztanács szabad választása szerint. Pályázati felszerelt kérvények alulirothoz 1907. szept. 15-ig terjesztendők be. Az állás azonnal elfoglalandó.

Krassó, 1907. szept. 5.

Ferenczy Imre
ref. lelkész.

Pályázat.

A kisszántói ref. egyház pályázatot hirdet I—VI. osztályu elemi vegyes népiskolai kántortanítói állásra, melynek javadalma készpénz, föld, termény s tandíjból áll, s díjlevél szerint 951 kor. 94 fillérre van értékelve.

Kötelessége: az I—VI. osztályu vegyes iskola tanítása, kántori teendők végzése.

Földek adóját egyház fizeti.

Kellően felszerelt pályázati kérvények az ref. lelkészi hivatalhoz adandók be.

Pályázati határidő 1907. szeptember 20.

Kisszántó, 1907. szeptember 2.

Keresztesi Károly
ref. lelkész.

Pályázat.

A mezőturi ref. főgymn. fentartó testülete pályázatot hirdet egy görög-latin rendes tan-székre, melyre a kinevezés joga az állammal kötött szerződés értelmében a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urat illeti meg.

Pályázhatnak református vallásu okl. tanárok.

A tanszék javadalma 2400 kor. törzsfizetés, 500 kor. lakbér, öt izben 200—200 ko-

rona korpótlék és a megfelelő állami fizetés-kiegészítés. Helybeli szolgálati évei alapján előléphet az intézetünkben rendszeresített 2600, 2800, 3200 és 3600 koronás fokozatokba.

Korpótléket nyugdíjba beszámítható összes szolgálati évei után kap.

A megválasztandó, illetve kinevezendő rendszer tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek kötelezett tagja leend.

A születési, képesítési, eddigi szolgálatot, hadkötelezettségi viszonyt, egészségi állapotot feltüntető okmányokkal felszerelt folyamodványok a nagym. vall. és közokt. miniszter urhoz intézve, bezárólag szept. 13-ig küldendő be a főgymn. igazgatóságához.

Az állás a kinevezés után azonnal elfoglalandó.

Mezőtur, 1907. augusztus 30.

Gergely Antal
ig. tan. elnök.

Pályázat.

A beregi református egyházmegye kötelekébe tartozó *halábori* egyházközség kongruás rendes lelkészi állására.

Jövedelem: Lakás és belseg használatán kívül 1600 korona, ebből 966 kor. 86 fill. jövedelem kiegészítés, a többi a lelkészi díjlevélben biztosított terménybeli fizetések és szolgálmányok és föld használatának értéke.

A megválasztandó lelkész, az egyházmegyei szabályzattal megállapított befektetések után, a szintén megállapított értékben tartozik visszatérítéssel, ha az ilyen beruházások igazoltatnak.

Megválasztandó lelkész, a választás megerősítése után az állást azonnal elfoglalni köteles.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények folyó 1907. év szeptember hó 29. napjáig Sütő Kálmán espereshez Munkácsra, posta helyben Bereg megye küldendő.

Debrecen, 1907. szeptember hó 2-án.

Kiss Áron
püspök.

Pályázat.

Segédlelkészt keresek, a kinek kötelessége lesz minden irodai és segédlelkészi szolgálatot teljesíteni.

Fizetése, teljes ellátás és 500 korona készpénz, három havi részletekben előlegezve.

Mosatásról és ágybelről maga gondoskodik, helyét bármikor, de legkésőbb okt. 1-én elkell foglalni.

Nagykároly, 1907. aug. 22.

Asztalos György
ev. ref. lelkész.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik **13,000** törzsbetétre több mint **580,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **1.700,000** korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján **utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.**

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

HEGEDŰS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg:

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette: **ZSILINSZKY MIHÁLY.**

Könyvtári félbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kézirathasonmással.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem történetének a vázolását tűzte ki feladatául ez az első **magyar protestáns egyháztörténet**, amely nemcsak hogy szép emléke az 1906-iki nagy történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a politikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns egyház, valamint a magyar nemzet változatos, eseményekben gazdag, fölemelő és magasztos története sokszor egygyé olvad a kettős küzdelemben, mivel mindkettőnek ugyanazok voltak a vezérei, harcosai, vértanúi, azért sok helyen egyik a másik nélkül meg sem érthető. Korszakos jelentőségüvé avatja még ezt a munkát az a tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi protestáns egyház külső fejlődésének **történetét** hanem a **belső életet** is felöleli, kiterjeszkedik az egyhzi élet, az iskolaügy és irodalmi élet smertetésére is, aminek révén joggal tarthatjuk azt egy nevezetes történelmi korszak **művelődéstörténetének** is.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.
A református egyházak szállítója.

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDŰS és SÁNDORTÓL Debreczenben

megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egyház történelme című művet.

Előfizetési feltételek: Ezen mű ára 19 korona, fizetendő 2 koronás egymásután következő havi részletekben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű vételára törlesztve nincs. Jogositva van a cég az esedékes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzászámításával, a postai megbízás útján bevonnai. A részletek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt megszünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fizetett részletek által még ki nem egyenlített része a küldeménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel megrendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért, fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi részletekben Debreczen a Hegedűs és Sándor cég pénztáránál.

Lakhely és kelet: Sajátkezű aláírás:

Állás:

Az illetéki díjgyezék 30 tétel értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást kérünk.

Az ország összes iskoláiban használt iskolai könyvek és tanszerek a legelőnyösebben szerezhetők be a tiszántuli ref. egyházkerület főbizománnyosánál a
HEGEDŰS ÉS SÁNDOR
cégnél Debreczenben

Nagy képes árjegyzéket kívánatra a cég ingyen és bérmentve küld.

Király balzsam Kőszvény és csuz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják kőszvényénél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!** híres mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhethők be.

Orgona - Harmoniumok.

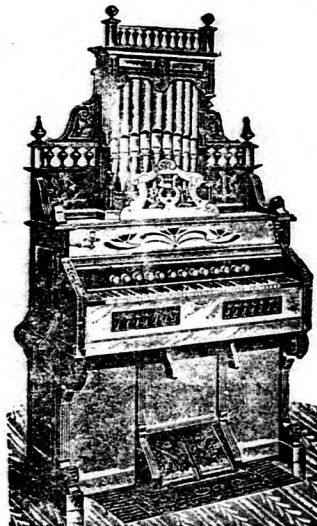
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangolnyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezeség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Türo-gató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezeség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kivanatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacso-ra-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok!

Árjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz.
Az ev. ref. egyházak szállítója,

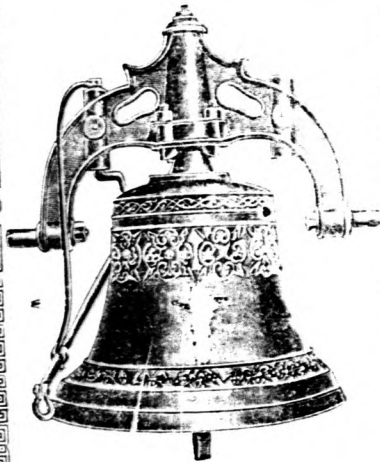
Pontos kiszolgálás; jutányos árak!

Baktai EGRY FERENCZ

== har nagöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

== Hódmezővásárhelyen 1904-ben arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállít

harangokat

bármilyen súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

== Nagyon sok előismerő irat. ==

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok illetéssel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházaról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsósgra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITTATOTT 1845-ben.